NUMER 18. ROK 3.

# ŻYCIE GOSPODARCZE

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM GOSPODARCZYM POLSKI ZACHODNIEJ

Redakcja i Administracja: Aleje Marcinkowskiego nr. 7, dom ogrodowy, ------ telefon nr. 25-95 ------ Redaktor przyjmuje w dni powszednie od godz. 11—1; Administracja od 9 - 3.

Poznań, dnia 15 listopada 1924.

Prenumerata wynosi: w kraju z przesyłką rocznie 20 zł, półrocznie 10 zł, kwartalnie 5 zł, zagranicą z przesyłką rocznie 24 zł, półrocznie 12 zł, kwartalnie 6 zł Numer pojedeńczy 1 zł.

Ceny ogłoszeń: Strona pierwsza okładki 80 zł, pół strony 45 zł. — Pozostałe strony okładki: cała strona 70 zł, pół strony 40 zł, ćwierć strony 25 zł. — Ogłoszenia przed i za tekstem: cała strona 60 zł, pół strony 35 zł, ćwierć strony 20 zł osemka strony 12 zł, szesnastastr. 7 zł.

Komitet redakcyjny: *Tadeusz Adamczewski — Dr. Leonard Glabisz — Dr. Marjan Growacki — Dr. Michał Lisocki — Dr. Edmund Piechocki Dr. Tadeusz Smoluchowski — Dr. Emil Szmidt — Prof. Dr. Edward Taylor — Dr. Roman Ziołecki*

Redaktor: *Roman Urban.* Wydawca: *Związek Fabrykantów T. Z. w Poznaniu*

**Treść:**



## Traktat handlowy z Niemcami

Niebawem rozpocząć się mające rokowania nad zawarciem traktatu handlowego polsko - niemieckiego wywołują w społeczeństwie naszem żywe zainteresowanie, nie ulega bowiem kwestji, że charakter tego układu wpłynie poważnie na dalsze perspektywy rozwojowe naszego życia gospodarczego.

Jeżeli zadaniem traktau handlowego między Polską a Niemcami jest rozwinąć przemysł i handel obu państw traktat zawierających, to rezultat osiągnięty zależeć będzie od tych zasad, jakie zostaną przyjęte, od sposobu, w jaki poszczególne zagadnienia traktatowe zostaną unormowane. Jakkolwiek historja traktatów handlowych nietylko skrystalizowała owe zagadnienia, ale wytworzyła zasady regulowania zagadnień i pewien typ traktatów uczyniła dominującym, to jednak byłoby błędem kardynalnym, bezkrytyczne przyjęcie typu dominującego, nie licząc się z realnymi warunkami i ustosunkowaniem sił, pośród których traktat realizowanym będzie. Z tego założenia oceniając stanowisko, jakie Polska winna zająć wobec ewtl. zawarcia traktatu z Niemcami, należy w pierwszym rzędzie sprecyzować stosunek nasz do klauzuli największego uprzywilejowania. Klauzula największego uprzywilejowania, będąc najprostszą i najłatwiejszą zasadą traktatów handlowych, w razie, jeżeli z dwóch państw traktat zawierających i ze sobą sąsiadujących jedno jest gospodarczo wybitnie rozwiniętem, a drugie gospodarczo słabem, stanie się dla tego drugiego zabójczą.

Niemcy są dziś w stanie tak wielkiego rozwoju gospodarczego, a dzięki możności uzyskania wydatnego i taniego kredytu, mieć będą tak wielkie szanse eksportowe, że Polska, słaba gospodarczo, zniewolona dopiero wywalczać sobie i wyrabiać możliwe warunki produkcji pod wzgl. technicznym, ustawodawczym i kredytowym, zniewolona jeszcze przez czas dłuższy ochraniać swój przemysł, padłaby ofiarą. Klauzula największego uprzywilejowania stałaby się największem uprzywilejowaniem Niemiec na niekorzyść Polski, czyli uprzywilejowaniem jednostronnem.

To zasadnicze stanowisko nasze w stosunku do klauzuli największego uprzywilejowania znajdzie swe potwierdzenie przy krytycznem oświetleniu stosunków, jakieby się wytworzyły przy regulowaniu na zasadzie powyższej klauzuli poszczególnych zagadnień traktatu, a więc przedewszystkiem sprawy ceł.

Podstawą dla rozwiązania sprawy ceł winien służyć charakter obrotu towarowego między Polską a Niemcami. W pierwszym rzędzie stwierdzić należy, że ten obrót już obecnie nawet bez traktatu, jest ogromny. Jak wynika z danych statystycznych z roku 1923, wywóz z Polski do Niemiec wynosił 50,6 proc., a przywóz z Niemiec do Polski 43,6 proc. Zawarcie traktatu handlowego w każdym razie zwiększyć musi obrót towarowy, ale przyznanie klauzuli największego uprzywilejowania Niemcom musiałoby doprowadzić z czasem do zupełnego wyeliminowania towarów innych państw na rynku polskim i do stworzenia naturalnego monopolu dla Niemiec, który nie tylko ze względów politycznych, ale i czysto gospodarczych jest niebezpieczny, a raz dopuściwszy do opanowania rynku naszego przez towary niemieckie, nie moglibyśmy już w przyszłości doprowadzić do odzyskania takowego przez towary państw innych.

Drugą cechą charakterystyczną obrotu towarowego z Niemcami jest bezwzględna przewaga po stronie eksportu polskiego do Niemiec surowców, zaś po stronie eksportu niemieckiego do Polski wyrobów gotowych. Na zasadzie statystyki z r. 1923 wywóz surowców z Polski do Niemiec wynosił 66 proc. ogólnego wywozu, a przywóz wyrobów gotowych z Niemiec do Polski 60 proc.

Ale jeżeli pośród surowców polskich wybitne miejsce zajmuje i zajmować będzie wywóz zboża, specjalnie żyta i ziemniaków, to wobec silnych prądów w Niemczech, dążących do wolnego handlu i wobec specjalnie obecnie silnego kierunku przeciwstawiającego się cłom na zboże, klauzula największego uprzywilejowania nie dałaby istotnych korzyści Polsce, któreby mogły być ekwiwalentem za danie klauzuli największego uprzywilejowania dla wyrobów gotowych niemieckich.

Wobec konieczności ochrony słabego naszego przemysłu, powyższa klauzula jest niedopuszczalną, gdyż doprowadziłaby przemysł nasz do upadku przez zalanie rynku naszego towarem niemieckim, natomiast jasnem jest, że towary polskie nie mają żadnych szans eksportu do Niemiec. Przykładem, jak zabójczo wpłynąłby import niemiecki na polski przemysł, może służyć nasz przemysł maszyn i narzędzi rolniczych, który jest rozwinięty na taką skalę, że mógłby nietylko zaspokoić potrzeby całej Polski, ale 40 proc. produkcji eksportować, a ten przemysł dziś już odczuwa konkurencję niemiecką, a w razie klauzuli największego uprzywilejowania byłby zabity na naszym własnym rynku.

Wychodząc z założenia, że nie można stwarzać stałych warunków sztucznych dla przemysłu polskiego, że należy ten przemysł wychować do moż-

ności konkurowania, że nie należy sztucznie podtrzymywać tych gałęzi przemysłu, które same w sobie nie mają sił żywotnych rozwoju, że pewnym gałęziom przemysłu u nas należy dać podnietę do konkurencji, tym zaś gałęziom przemysłu, które u nas nie istnieją, względnie tym towarom, które u nas wyrabiane nie są, należy umożliwić i ułatwić wwóz, dochodzimy do wniosku, że nie klauzula największego uprzywilejowania, lecz cła konwencyjne są jedynem rozwiązaniem tego zagadnienia.

Dając Niemcom ulgi celne na poszczególne towary, winniśmy zabezpieczyć sobie ulgi na wwóz do Niemiec naszych płodów rolniczych i ich przetworów oraz zawarować dla naszego węgla i wyrobów hutniczych nietylko ulgi celne, ale faktyczny import takowych.

Będąc państwem tranzytowem jak żadne inne w Europie, Polska ma jednocześnie pod względem tranzytu tak wielkie znaczenie dla Niemiec, jak dla żadnego innego państwa, i to znaczenie posiada przedewszystkiem ze względu na Rosję.

Rosja to jeden z najcenniejszych rynków zbytu dla Niemiec, rynek o olbrzymiej pojemności, dający się eksploatować, oddawna znany, oddawna wpływami niemieckiemi opanowany, rynek pożądany ze względów gospodarczych i politycznych. Ale i dla Polski rynek rosyjski jest bardzo cenny, wszak organizm nasz państwowy byłby kaleką, gdyby nie rozwinął własnego przemysłu i eksportu, a przemysł nasz przecież nie na zachód, lecz na wschód w pierwszym rzędzie dążyć musi, przecież nasz silny przemysł maszyn rolniczych i narzędzi w Rosji przedewszystkiem ma szanse eksportu, nasz przemysł włókniczy i galanteryjny w Rosji miał swój zbyt, przecież nasze rolnictwo na rosyjskim rynku widzi przyszłość dla swych nasion.

Stąd Polska nie może dać tranzytu bez zastrzeżeń swemu groźnemu rywalowi. Wprawdzie Polska potrzebuje tranzytu przez Niemcy na zachód, ale polski eksport przez Niemcy będzie minimalny w stosunku do niemieckiego eksportu przez Polskę do Rosji.

Tranzyt to w ręku Polski cenny objekt, który z ręki wypuszczać winno się stoniowo tylko w drodze odpowiednich rekompensat.

Klauzula największego uprzywilejowania w sprawie tranzytu dałaby Polsce korzyści nie stojące w żadnym stosunku z temi, które otrzymałyby Niemcy i naraziłaby Polskę na groźne niebezpieczeństwo podporządkowania się daleko sięgającym planom i polityce gospodarczej Niemiec.

Stąd w sprawie tranzytu nie klauzula największego uprzywilejowania, lecz konwencja, która dla Polski jest konieczną ze względu na tranzyt do państw zachodnich.

Jeżeli w sprawie ceł i tranzytu obie strony są zainteresowane, jakkolwiek w różnym stopniu, to w sprawie osiedlenia się spółek i firm na terytorjum drugiej strony, jasnam jest, że zainteresowane są wyłącznie Niemcy, albowiem nie może być mowy o tem, by polskie firmy w znaczniejszej ilości osiedlały się w Niemczech. Wobec tego w powyższem zagadnieniu klauzula największego uprzywilejowania jest nie do przyjęcia i możliwą jedynie konwencja ustalająca udzielanie firmom niemieckim prawa osiedlania się w Polsce, ale z tem zastrzeżeniem, że tylko w takiej ilości i jakości, jaka ilość firm polskich osiedli się w Niemczech, i przy udzielaniu każdorazowego zezwolenia .

## Ze Związku Fabrykantów.

### Ogólne zebranie członków.

Dnia 28 listopada r. b. o godz. 4-ej po poł. odbędzie się w Poznaniu na sali Resursy Kupieckiej (plac Wolności 11) ogólne zebranie członków Związku Fabrykantów z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie z działalności Związku Fabrykantów od czasu ostatniego ogólnego zebrania;
2) Sprawozdanie Komisji, wyłonionej na ostatniem ogólnem zebraniu dla spraw reorganizacji Związku Fabrykantów;
3) Referat p. prezesa Samulskiego o obecnej sytuacji gospodarczej;
4) Wolne wnioski.

Wstęp na powyższe zebranie dla pp. przemysłowców i kupców, nie należących do Związku, jest wolny.

### W sprawie czeskich urzędów celnych.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu zwróciło się od Związku Fabrykantów z prośbą o dostarczenie informacji, czy nie zachodzą wypadki zatrzymywania polskich przesyłek kolejowych przez czeskie urzędy celne.

Wobec powyższego Związek Fabrykantów prosi uprzejmie swych członków o niezwłoczne zakomunikowanie mu powyższych danych.

### Posiedzenia Zarządu.

Dnia 15 października r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Fabrykantów z następującym porządkiem obrad:

1) Zajęcie stanowiska wobec proponowanych zmian w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczyp. o przerachowaniu zobowiązań prywatno - prawnych.
2) Stosunek przemysłu do Targów i Wystaw.
3) Ustalenie podstawy do wyznaczenia składek członkowskich.
4) Sprawa zwołania ogólnego zebrania członków Zw.
5) Wolne wnioski.

1. Zaaprobowano treść memorjału, który po podpisaniu przez miejscowe organizacje gospodarcze ma być wysłany do władz (treść memorjału podaliśmy w nr. 17 „Życia Gospodarczego").

2. P. prezes Samulski odczytuje przygotowany przez siebie memorjał o stosunku przemysłu do Targów i Wystaw i proponuje, aby po zaaprobowaniu tegoż przez ogólne zebranie członków zwrócić się do Centralnego Związku z prośbą o zwołanie przedstawicieli sfer gospodarczych dla zajęcia jednolitego stanowiska w tej sprawie (treść tego memorjału podaliśmy także w nr. 17 „Życia Gospodarczego").

3. Zarząd polecił Sekretarjatowi przygotować prospekt podstawy do ustalenia składek członkowskich.

4. Postanowiono zwołać ogólne zebranie członków Związku na dn. 25 października r. b. (sprawozdanie z tego zebrania umieściliśmy w nr. 17 „Życia Gosp.").

5. W związku z pismem Izby Przemysłowo - Handlowej w Poznaniu w sprawie traktatu handlowego z Czechosłowacją postanowiono utworzyć wspólnie z Izbą Przemysłowo - Handlową oraz Związkiem Towarzystw Kupieckich specjalną komisję dla spraw traktatów handlowych.

Następne posiedzenie Zarządu odbyło się dn. 3 listopada przy udziale pp. Samulskiego, dr. Kręglewskiego, Fachinetti, Maciejewskiego i Jezierskiego. Porządek obrad obejmował:

1) Wybór kandydatów do delegacji rządowej dla rokowań polsko - niemieckich w sprawie zawarcia traktatu handlowego.
2) Sprawy bieżące.

1. P. Samulski informuje, że na zebraniu, zwołanem przez Związek Obrony Kresów Zachodnich w sprawie postulatów przy zawieraniu układu handlowego z Niemcami, postanowiono, aby miejscowe sfery gospodarcze wysunęły swych kandydatów, którzyby w roli ekspertów współpracowali z delegacją rządową w rokowaniach nad zawarciem traktatu z Niemcami. P. mec. Prądzyński podejmuje się przedstawić te kandydatury Rządowi. Zarząd Związku wysunął następujących kandydatów: 1) od przemysłu metalowego — pp. Suchowiaka i J. Czarlińskiego; 2) od przemysłu drzewnego — pp. Lietkiego, Mieczkowskiego i inż. Szumana; 3) od przemysłu chemicznego — pp. Maciejewskiego i dr. Rozmiarka; 4) od przemysłu spożywczego — pp. Głowackiego i Kontrowicza; 5) od przemysłu produktów zwierzęcych — pp. Niedbała i Grabskiego; 6) od spraw transportowych p. Webera. Kandydatury te po uzgodnieniu

ze związkami odnośnych branż zostaną przedstawione rządowi. Postanowiono także zwrócić się do innych gałęzi przemysłu, aby delegowały swych przedstawicieli. Uchwalono nadto zwołać w porozumieniu z Izbą Przemysłowo - Handlową w Poznaniu specjalne zebranie z udziałem przedstawicieli wszystkich izb przemysłowo - handlowych, Związku Fabrykantów w Bydgoszczy oraz wybranych powyżej kandydatów celem uzgodnienia poglądów i zajęcia jednolitego stanowiska w sprawie traktatu handlowego z Niemcami.

2. Postanowiono zwołać ogólne zebranie członków Związku na dz. 28 listopada, na dz. 11 listopada zwołać komisję, która ma wygotować projekt reorganizacji Związku Fabrykantów.

**Popierajmy Macierz Szkolną w Gdańsku!**

Dzięki wspaniałej ofiarności całego społeczeństwa polskiego powstało 13 maja 1922, pierwsze gimnazjum polskie w Gdańsku dla dzieci obojga płci, obywateli polskich i gdańskich, administrowane i utrzymywane przez utworzoną w tym celu „Macierz Szkolną w Gdańsku". — Czem była ta zdobycz dla Gdańszczan — Polaków wystarczy tylko nadmienić, że walczono o nią dziesiątki lat i że gimnazjum to jest jedynym zakładem średnim dla 20 tysięcy ludności polskiej na całym obszarze Wolnego Miasta Gdańska. — Dopiero Traktat Wersalski, wskrzeszający Polskę, dał i Polakom w Gdańsku możność zrealizowania tak długo upragnionego ideału, założenia własnej wyższej polskiej uczelni, której wychowankowie zasilać będą rokrocznie tak nikłe kadry tubylczej polskiej inteligencji w Gdańsku. — A jaką wartość dla Polski stanowić będzie coroczne pomnożenie szeregu uświadomionych narodowo i wykształconych kupców, inżynierów, adwokatów, lekarzy, księży, profesorów, urzędników w Gdańsku, jedynym porcie polskim, o tem chyba każdy Polak wie dobrze i uważamy za zbędne rozwodzić się tu dłużej nad tem. —

Wspomniana wyżej „Macierz Szkolna" opiekuje się ponadto ochronkami i szkołami ludowemi. Ochronki utrzymuje w zupełności, szkoły ludowe zaś obowiązany jest utrzymywać Rząd gdański, o ile w danej miejscowości zgłosi się przepisana ilość polskich dzieci. — Macierz Szkolna rozwija więc w tym ostatnim kierunku tylko działalność uświadamiającą narodowo. —

Prócz tego powstała w ostatnich czasach gwałtowna potrzeba ratowania zagrożonego bytu słuchaczy Politechniki gdańskiej, którym Rząd gdański przez niesłychanie wysokie podwyższenie czesnego (opłata) z 50 na około 500 guldenów, uniemożliwił wprost uczęszczanie na Politechnikę. Opłata za ubiegłe półrocze została dzięki ofiarności społeczeństwa polskiego złożoną; opłata za nadchodzące półrocze znajduje się pod znakiem zapytania. Odejście zaś studentów Polaków z Politechniki gdańskiej byłoby wprost katastrofą dla polskiego stanu posiadania w Gdańsku. Macierz Szkolna chciałaby i w tym kierunku — w miarę funduszów — rozwinąć akcję ratunkową.

Aby powyższym zadaniom sprostać, potrzebuje Macierz Szkolna **stałej** pomocy **całego** społeczeństwa polskiego, która po pierwszym wspaniałym odruchu znacznie osłabła tak, że Macierz Szkolna już od dłuższego czasu walczy z brakiem niezbędnych do jej bytu środków, a gdy stan ten potrwa nadal, egzystencja utrzymywanych przez nią instytucyj zostanie podcięta. Gimnazjum liczyło 200 uczniów i uczenic, dziś liczy zakład 325, która to cyfra co rok stale jeszcze w szybszem tempie będzie wzrastać. — Za tem idzie powiększenie grona nauczycielskiego, sal wykładowych, ławek, katedr, bibljoteki, przyborów naukowych, nie mówiąc już o tem, że brak zupełnie naszemu gimnazjum hali i przyborów gimnastycznych i odpowiedniej auli a gabinety naukowe nie stoją w zupełności na wysokości swego zadania.

Również wzrasta stale ilość ochronek w miarę dopływu polskiej dziatwy, powodując potrzebę nowych lokali, urządzeń, utrzymania większej ilości Sióstr i t. d.

Rząd Polski ani przedtem w okresie walk o odbudowę gospodarczą Państwa, ani obecnie w okresie przeprowadzania sanacyjnych zarządzeń Skarbu, nie może wziąć wyłącznie na swe barki utrzymywania instytucyj, zarządzanych przez Macierz Szkolną. Pomoc musi przynieść całe społeczeństwo polskie.

Związek Fabrykantów w Poznaniu zwraca się do swych członków jak również do wszystkich wogóle pp. przemysłowców z gorącym apelem o poparcie usiłowań Macierzy Szkolnej w Gdańsku czy to przez jednorazowe datki, które prosimy nadsyłać do biura Związku (Aleje Marcinkowskiego 7 konto czekowe w P. K. O. nr. 203 518), czy to przez zgłaszanie się na członków Macierzy. Nadmieniamy, że składka członka zwyczajnego Macierzy Szkolnej w Gdańsku wynosi 1 złoty miesięcznie oraz 2 złote wpisowego, wkładka zaś członka założyciela jednorazowo 200 złotych; członków - założycieli wpisuje się do „Złotej Księgi" ku wiecznej pamięci potomnych. Deklaracje o przystąpieniu w charakterze członka Macierzy w Gdańsku prosimy również nadsyłać pod adresem biura Związku Fabrykantów.

**Ukonstytuowanie się Giełdy Drzewnej w Bydgoszczy.**

W dniu 25 października r. b. odbyło się w sali Izby Przemysłowo - Handlowej w Bydgoszczy konstytucyjne zgromadzenie członków Giełdy Drzewnej, na którem dokonano wyboru Rady Giełdowej, t. j. organu zarządzającego Giełdą i za całkowitą działalność tejże odpowiedzialnego. Nadto zebranie wybrało komisję rewizyjną i rozjemczą Giełdy.

Zebranie zagaił jako Komisarz Giełdowy p. Radca Bolesław Kasprowicz z Gniezna, Prezydent Izby Przemysłowo - Handlowej w Bydgoszczy, który jest właściwym twórcą Giełdy; dzięki jego energji nieugiętej woli i niestrudzonej pracy statut Giełdy, jako podstawa istnienia ostatniej, uzyskał zatwierdzenie władz. Stąd też kupcy i przemysłowcy drzewni całej Polski z szczególną wdzięcznością dziękowali inicjatorowi za jego bezinteresowne i pełne poświęcenia wysiłki.

Po zagajeniu zdał p. Prezydent Kasprowicz przewodnictwo zebrania Komisarzowi Giełdy Płodów Rolniczych w Poznaniu p. Ciążeńskiemu, który łącznie z Syndykiem tejże Giełdy p. dr. Głowackim, bez wątpienia jednym z najlepszych znawców organizacji Giełd Towarowych w Polsce, przeprowadził wybory władz Giełdy i dalsze obrady zgromadzenia.

Do Rady, która stanowi rdzeń organizacyjny Giełdy, decyduje o sprawach administracyjnych tejże, orzeka o zwyczajach giełdowych, egzaminuje i zatwierdza maklerów, kwalifikuje wartości, które mogą być wypuszczone do obrotu na Giełdę i załatwia t. p. sprawy, wybrano wybitnych przedstawicieli przemysłu i handlu drzewnego Polski. Jedyną dzielnicą nie reprezentowaną w Radzie jest Małopolska, której reprezentant odmówił przyjęcie urzędu członka Rady przypuszczalnie ze względu na daleką przestrzeń dzielącą Małopolskę od Bydgoszczy.

Imienny skład Rady przedstawia się jak następuje:

Prezes p. Marjan Namysł z Poznania,

Wiceprezesi: pp. Janusz Podczaski z Bydgoszczy i Aleksander Dąbrowski z Warszawy.

Członkowie: pp. Józef Pankowski, Leon Figel, Edmund Beyer, Edmund Spiżewski, B. Krygier, Franciszek Litewski, Wacław Mroziński, Antoni Wardziński, Andrzej Robakowski, Tomasz Czerwiński, Karol Kubica, Antoni Brzoskowski, Stanisław Musiał.

Wybór Rady Giełdowej wymaga wprawdzie jeszcze zatwierdzenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu, tak że akt tworzenia Giełdy nie jest jeszcze definitywnie ukończony, należy się jednak spodziewać, że najdalej za 2 do 3 tygodni i ta formalność będzie załatwiona. Tymczasem przystępuje Rada Giełdowa już do zorganizowania administracji Giełdy, urządzenia lokalu, bada kandydatury na maklerów itd., tak, aby jak najwcześniej mogły się odbyć pierwsze zebrania Giełdowe i pierwsze tranzakcje.

Ogrom prac nad postawieniem nowej placówki na doskonałym poziomie organizacyjnym nie da się nawet przewidzieć. W każdym razie z dniem 25. bm. organizacja Giełdy wkroczyła na tory zupełnie kon-

kretne i życzyć należy tym, którzy podjęli się pracy najcięższej, bo wysiłku umocnienia korzeni młodej roślinki, należy życzyć pomyślności, a Giełdzie potężnego rozwoju.

Lokale Giełdowe mieszczą się w gmachu Izby Przemysłowo - Handlowej w Bydgoszczy, Nowy Rynek nr. 8.

## 25-lecie istnienia Izby Przemysłowo-Handlowej Grudziądzko-Starogardzkiej

Święto jubileuszu 25-lecia tutejszej Izby w dn. 25 października r. b. rozpoczęło się o godz. 10-tej solennem nabożeństwem w kościele farnym, celebrowanem przez Ks. Dziekana Dembka w asyście dwóch Ks. Wikarych. . Podczas nabożeństwa wykonane były śpiewy chóralne i solowy śpiew przez p. majorową Łotyszową. O godz. 11-tej obecni wprost z kościoła udali się do znajdującego się tuż Ratusza, gdzie w sali obrad o godz. 11,30 po przybyciu Pana Wojewody Prezes Izby P.-H. otworzył Nadzwyczajne Uroczyste Plenarne Posiedzenie (76 z rzędu) wobec obecnych przedstawicieli instytucyj państwowych, samorządowych, zrzeszeń gospodarczych oraz przedstawicieli prasy. Po odczytaniu gratulacyj nadesłanych do Izby przez poszczególne władze państwowe i członków tut. Izby (około 160), po przemówieniu prezesa p. Czarlińskiego, mającego na celu przedstawić zebranym obraz działalności tut. Izby za okres czasu od roku 1918—1924 i streszczającego się w następujących punktach: Likwidacja Izby handlowej, jako tworu rządów zaborczych, powołanie do życia Izby Przemysłowo - Handlowej przez Ministerstwo dla b. dz. pr. rozporządzeniem z dn. 16 października 1920 r. pod przewodnictwem Komisarza Państwowego; organizacja Izby, powołanie do współpracy 32 Mężów Zaufania z pośród przedstawicieli sfer przemysłowo - handlowych; opracowanie regulaminu wyborczego, zatwierdzenie go przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, wybory członków do Plenum Izby; ukonstytuowanie się i pierwsze posiedzenie plenarne Izby w jej nowym składzie; prace podjęte i dokonane przez Izbę w zakresie: a) kolejnictwa, b) taryf kolejowych, c) taryf cłowych, d) traktatów handlowych itd.; po wygłoszeniu okolicznościowego przemówienia nowozaangażowanego dyrektora tut. Izby Radcy p. Henryka Krupskiego, przedstawiającego pogląd na cel i zadania Izby w dobie dzisiejszej jako przedstawicielki interesów przemysłu i handlu; po złożeniu gratulacji najstarszemu członkowi Izby, piastującemu swoją godność z czasów poprzedzających wskrzeszenie Polski, Radcy p. Alojzemu Ruchniewiczowi i po wręczeniu Jemu bukietu z żywych kwiatów — Przewodniczący zamyka posiedzenie o godz. 12,30, zapraszając obecnych gości na śniadanie, wydane przez Komitet Jubileuszowy w sali restauracji Migodzińskiego. Goście honorowi oraz członokwie Izby automobilami i pojazdami udają się do wspomnianej restauracji, gdzie rozpoczyna się w miłym i podniosłym nastroju śniadanie, przeplatane przemówieniami: Prezesa Izby, który, podkreślając apolityczny charakter Izby, wznosi toast na cześć Rzeczypospolitej Polskiej; Pana Wojewody, który w pięknych i barwnych słowach określa zadania historyczne przemysłu i handlu i niedocenianie tych ważnych czynników w życiu narodu przez przodków, będące jednym z kardynalnych błędów ówczesnego społeczeństwa polskiego i kończy toastem na cześć Pracy, oraz przemówieniami Zastępcy Prezesa Dyr. Kolei Państw w Gdańsku Pana Dyrektora Okołowicza, Prezesa Izby Skarbowej Obrzuda, Posła Krzywińskiego, Dyrektora Drukarni Pomorskiej Poszwińskiego, Prezesa Izby Rzemieślniczej Grobelnego.

## Komunikat Izby przemysłowo-handlowej w Poznaniu.

**Komitet Celny.** W dniu 25 października b. r. odbyło się w Ministerstwie Przemysłu i Handlu posiedzenie Komitetu Celnego. Uchwalono:

1. Zniesienie ulgi celnej dla następujących towarów, opłacających obecnie 80 proc. cła normalnego: łososie żywe i nieżywe, świeże, łososie tylko solone z poz. 37 p. 3 a, buhaje i woły, spermacet, palmityna i stearyna, wosk pszczelny, płyty i kostki z kory drzewa korkowego, kamienie rodzime do ostrzenia, szlifowania i polerowania w kształcie płyt, toczalniki, osełki z kamienia naturalnego i sztuczne, tylko piaskowcowe, mika w proszku, celuloid w kawałkach, arkuszach, płytach, rurach i sztabach (bez zniesienia dotychczasowej ulgi celnej dla celuloidu w płytach z płótnem wewnątrz do wyrobu bielizny celuloidowej), galalit, bakelit, juwelit, rezinit i t. p., rury z masy porowatej, ceglanej, cementowej i t. p., rury modelowe oraz ich części, sączki (dreny), azotniak, naftalina oczyszczona w kulkach, łuskach, tabletkach, kręgach i proszku, stopy żelazne, wymienione w rozporządzeniu z 11. 7. 1924 r. (Dz. Ust. 59/24), rury faliste o średnicy powyżej 30 0mm, okucia do drzwi i okien, nożyce ręczne, łopaty, widły, rydle, motyki, grabie, łapy, oskardy i kilofy, pilniki, raszple i korpusy pilnikowe, narzędzia ze stali zwyczajnej i żelaza, czcionki, stereotypy, ornamentacje i justunki, wozy ciężarowe na resorach, przędza z sierści wielbłądziej do nr. 57 (metryczna) ,prochy ziarniste, myśliwskie i trotyl.

Kwestję zniesienia ulgi celnej dla przędzy z jedwabiu sztucznego przekazano do definitywnego załatwienia specjalnej komisji.

2. Uchwalono zmniejszenie ulgi celnej dla noży do sieczkarń z 60 na 20 proc. (t. zn. będą płaciły 80 proc. cła).

3. Uchwalono zaprowadzić ulgi celne dla szkła do wyrobu witraży dla specjalnych fabryk za pozwoleniem Ministerstwa w wysokości 60 proc. (t. zn. będą płaciły 40 proc. cła normalnego) oraz dla podwozi samochodowych osobowych w wysokości 50 proc.

Kwestję zwiększenia ulgi dla przędzy Chappe i Tussah przekazano specjalnej komisji do definitywnego załatwienia.

## Z Izby Przemysłowo-Handlowej Grudziądzko-Starogardzkiej.

**Nowozaangażowany Dyrektor Izby Przemysłowo - Handlowej w Grudziądzu,** radca handlowy p. Henryk Krupski, w dniu 6 listopada przybył na stałe do Grudziądza i objął urzędowanie. Interesantów przyjmuje w godzinach urzędowych.

**Powołanie wojewódzkich komisyj do szacowania przedmiotów majątkowych przy sporządzaniu bilansu otwarcia w złotych.** Rozporządzeniem Ministerstwa Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu powołuje się Wojewódzkie Komisje Szacunkowe do oszacowania nieruchomości, maszyn, narzędzi technicznych i wogóle przedmiotów nie przeznaczonych do zbytu, a potrzebnych do prowadzenia przedsiębiorstwa. Komisje te powołują właściwe Izby Przemysłowo - Handlowe, skład komisji zatwierdza Wojewoda na wniosek Naczelnika Wydziału Przemysłowego. Powołane Komisje działają w wypadkach: a) gdy przedsiębiorstwa, majątek których był już poprzednio oszacowany przez Komisje Wojewódzkie działające z ramienia Ministerstwa Przemysłu i Handlu, zechcą szacunek ten zmienić i do bilansu ustalić inny, b) gdy przedsiębiorstwa zechcą oszacować przedmioty majątkowe w kwocie przekraczającej cenę nabycia, mając ku temu słuszną podstawę, c) w wypadkach przewidzianych w par. 15 ust. 1 i w par. 17 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 25 czerwca b. r., d) i we wszystkich innych wypadkach, gdy z żądaniem takiem zwrócą się do Województwa przedsiębiorstwa.

Przy ustaleniu szacunku uwzględnia się ceny nabycia przedmiotów, obecne ceny rynkowe i stopień zużycia szacowanych przedmiotów. Materjały odnośne dostarcza komisji przedsiębiorstwo, za ścisłość których jest odpowiedzialne. Koszty połączone z działalnością komisji ponosi całkowicie przedsiębiorstwo.

**Odroczenie ściągania drugiej raty podatku majątkowego.** Ministerstwo Skarbu wydało rozporządzenie o wstrzymaniu poboru drugiej raty podatku majątkowego od tych płatników, którzy uiścili dobrowolnie zaliczki na poczet tej raty w walutach obcych i wekslach, w wypad-

kach gdy przy wpłacie pierwszej raty dotrzymali ci płatnicy zobowiązania przyjęte wobec Skarbu, to jest wykupili w terminie przeznaczonym złożone weksle.

**Zmiana maksymalnych norm podatku miejskiego od towarów przewożonych drogami żelaznemi.** W myśl rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych podatek miejski pobierany od towarów, przewożonych drogami żelaznemi do miast w żadnym razie nie może być większy, niż: 1) opłata kolejowa, popierana za przewóz towarów; 2) od towarów przewożonych z odległości 20 km podatek miejski nie może przekraczać połowy kolejowej opłaty przewozowej za odległość 5 km; 3) od ładunków niżej wymienionych podatek dla wszystkich uprawnionych gmin miejskich może być pobierany tylko w wysokości opłaty przewozowej na kolejach normalno - torowych i kolejkach za odległość 5 km: 1) kasza krajowa i otręby, 2 pasza, trawa, siano, słoma i plewy, 3) jaja, 4) masa drzewna i celuloza, blacha do krycia dachów, 5) żelazo, stal surowa; 4) od ładunków powyżej wymienionych podatek dla wszystkich uprawnionych gmin miejskich może być pobierany tylko w wysokości połowy opłaty przewozowej na kolejach normalnych i kolejkach za odległość 5 km: a) zboże w ziarnie, mąka zbożowa, chleb i suchary z chleba, b) mleko i jego przetwory, c) zwierzęta domowe żywe, d) ziemniaki świeże, buraki cukrowe, jarzyny i warzywa, e) budulec drzewny nieobrobiony, drzewo celulozowe, f) karpina, g) drzewo opałowe, h) rury, żużle i szlaka, i) szmelc, j) wapień, dolomit, palany oraz wapno, k) smoła węglowa, surowa i preparowana, l) cegły i dachówki, m) piasek, żwir i glina, n) kamienie i minerały surowe i zgruba obrobione, o) szkło mielone, p) masa kamienna, r) cement, s) nawozy sztuczne i naturalne.

**Nowy rozkład jarmarków.** Ze względu na zmienione warunki polityczne i ekonomiczne, jakoteż ze względu na wątpliwą celowość, zakwestjonowaną poważnie przez kupiectwo, jarmarków w szczególności zaś jarmarków kramnych, wobec trudności nadzoru za handlarzami jarmarcznymi, niepożądanego składu frekwencji jarmarków oraz wobec nie dość wysokiej etyki kupieckiej u pewnej części tych handlarzy — Wojewódzka Rada Administracyjna uchwaliła zredukować do pewnego stopnia ilość jarmarków odbywających się na terenie Województwa Pomorskiego. Uchwała Rady podana została w okólniku Wojewody nr. 407 z dn. 13. 10. br. z dołączeniem wykazu jarmarków, który jest do przejrzenia w tut. Izbie.

**Ustawa argentyńska o identyfikacji produktów.** Z dniem 10 listopada b. r. wchodzi w życie w Argentynie ustawa nr. 11275 o identyfikacji produktów. Ustawa powyższa wymaga, by na etykietach towarów uwidoczniano jakiego pochodzenia jest towar krajowy czy zagranicznego, przyczem na towarach krajowych napis „Przemysł krajowy“ winien być wydrukowany w języku hiszpańskim, jednocześnie może być powtórzony w językach innych. Na towarach pochodzenia obcego napisy mogą być poczynione w językach: hiszpańskim, francuskim, angielskim, niemieckim, włoskim i portugalskim. Na etykietach napojów alkoholowych, jak likier i wino, winne być uwidocznione procent alkoholu i skład chemiczny.

**Budowa nowych dróg kolejowych.** W uzupełnieniu naszego komunikatu z dnia 18. 10. b. r. nr. dz. 243 podajemy, że Dyrekcja Kolei Państwowych w Gdańsku prócz już podanego projektu przewiduje także budowę linji Sierpc — Rypin — Brodnica i Rypin — Golup (Kowalewo).

**Konkursy na dostawy.** Szefostwo Intendentury O. K. Nr. III w Grodnie zakupi w drodze nieograniczonego przetargu ofertowego do 180 wagonów żyta z dostawą franko loko magazyny Okr. Zakładu Gospodarczego w Grodnie. Oferty na część dostawy są dopuszczalne.

Szefostwo Intendentury O. K. Nr. VIII w Toruniu w drodze nieograniczonego przetargu publicznego odda dostawę większej ilości sprzętu: 1000 sztuk taboretów sosnowych, 500 krzeseł wiedeńskich, 2000 szafek żołnierskich wiszących ze stojakami, 400 stołów szkolnych, 80 stołów do jadalni, 30 tablic szkolnych, 80 stołów podręcznych, 20 podjum do stołów szkolnych, 260 szaf do ubrań, 200 szaf do książek, 600 wiader blaszanych, 2000 sienników jutowych. Oferty składać należy najpóźniej do dnia 17-go listopada b. r. w Szef. Int. w Toruniu.

Szefostwo Intendentury O. K. VIII w Toruniu w drodze nieograniczonego przetargu publicznego odda dostawę większej ilości utensylij kancelaryjnych, a to: bibuły do suszek, bloczków, gumy ołówkowej i do maszyn do pisania, kopert kancelaryjnych, długich, ołówków czarnych zwykł., chemicznych, dwubarwnych, papieru kancelaryjnego, konceptowego, linjowanego, kratkowanego, stalówek, spinaczy, tektury, tasiem do maszyn, atramentu. Oferty składać do dnia 20 listopada w Szef. Intendentury w Toruniu.

Informacyj wyczerpujących, dotyczących wymienionych dostaw, udziela tut. Izba.

**Do przejrzenia w tut. Izbie są:** Sprawozdania Konsulatów R. P. z sytuacji gospodarczej w: 1) Turcji, 2) Kurytybie, 3) Austrji, 4) Rosji Sowj., 5) Czechosłowacji, 6) Szwecji, 7) Włoszech.

Do tut. Izby wpłynęła oferta na zbycie oryginalnych obrazów: a) Wojciecha Kossaka, b) Fałata, c) Augustynowicza, d) Hoffmanna.

Zapytania, skierowane do tut. Izby, należy zaopatrywać w opłaconą kopertę na odpowiedź, prócz zarejestrowanych w tut. okręgu przemysłowców i kupców.

# KRONIKA

**Podatek dochodowy.**

Inspektorzy ministerstwa skarbu, czuwający nad prawidłowym wymiarem podatków, stwierdzili, iż w niektórych okręgach pociągnięto do podatku dochodowego najdrobniejszych nawet płatników podatku dochodowego, jak np. rękodzielników i straganiarzy, którzy wykonywują swój zawód bez sił najemnych, a których dochód w roku ubiegłym żadną miarą nie mógł dosięgnąć ustawowego minimum egzystencji.

Z tego powodu celem zapobieżenia na przyszłość tego rodzaju nieprawidłowościom, ministerjum skarbu zarządziło, aby przewodniczący komisji szacunkowej podatku dochodowego w okręgach, w których nieprawidłowości miały miejsce, przystąpił niezwłocznie do sporządzenia listy tych płatników podatku dochodowego z pośród drobnych rzemieślników i przekupniów, co do których można bezspornie ustalić, że osiągnięty przez nich w r. ub. dochód nie przekroczył ustawowego minimum egzystencji. W listach tych winni być uwzględnieni również ogspodarze małorolni, których opodatkowano na bieżący rok podatkowy wbrew ustawie z dn. 10 stycznia r. b.

Wykaz nieprawidłowo pociągniętych do podatku dochodowego osób ma być rzedstawiony przez naczelników urzędów, względnie inspektorów skarbowych komisjom odwoławczym w formie protestu z wnioskiem o zwolnienie ich od podatku zgodnie z opinją właściwej komisji szacunkowej. Termin ostateczny do wniesienia tego rodzaju protestów ministerstwo skarbu ustanowiło na dzień 15 listopada r. b., zalecając wstrzymać egzekucję podatku aż do ostatecznego załatwienia protestu przez komisję odwoławczą.

Jednocześnie ministerstwo skarbu upoważniło naczelników urzędów podatkowych i inspektorów skarbowych do rozkładania na raty bądź udzielania odroczeń wpłaty podatku dochodowego przez osoby, których ekonomiczne położenie nie pozwala na uiszczenie całej wymierzonej należności podatkowej. Odroczenia mogą być udzielane najdalej do 20 grudnia r. b., aby przed końcem roku należne kwoty mogły być ściągnięte. W wypadkach, gdy przewodniczący komisji szacunkowej przedstawi komisjom odwoławczym wnioski o zmniejszenie wymierzonego podatku, egzekucja należności ma być ograniczona do kwoty podatku zaprojektowanej we wniosku komisji szacunkowej.

**Wykup świadczeń przemysłowych i kart rejestracyjnych.** Zgodnie z ustawą z dn. 14 maja 1923 r. świadectwa przemysłowe i karty rejestracyjne na r. 1925 winny być nabyte w ciągu listopada i grudnia r. b. Obok kwot przypadających za świadectwa przemysłowe i karty, urzędy podatkowe obowiązane są pobrać dodatki na rzecz związków samorządowych, izb handlowych i przemysłowych, izb rzemieślniczych, wreszcie szkół zawodowych. Dodatki

na rzecz związków komunalnych stanowią 25 proc. ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych i pobrane być winny we wszystkich bez wyjątku okręgach izb skarbowych łącznie z dodatkiem na utrzymanie szkół zawodowych. Dodatki na rzecz izb handlowych, przemysłowych i rzemieślniczych pobierane tylko będą w tych okręgach izb skarbowych, gdzie znajdują się tego rodzaju instytucje.

**Okólnik Ministra Skarbu do urzędów podatkowych.** (Okólnik do Izb skarbowych z d. 12. 10. 1924 r. za l. D. P. O. 3503). Nie zważając na wszystkie wysiłki Ministerstwa Skarbu w celu osiągnięcia możliwej prawidłowości i równomierności w opodatkowaniu, akcja wymiaru podatków bezpośrednich w dalszym ciągu nie stoi na wysokości zadania, co powoduje słuszne skargi i narzekania płatników. Nieprawidłowy wymiar podatków, mimo nader ujemnych rezultatów fiskalnych, przynosi skutki fatalne i pod innemi względami, zrażając szersze sfery społeczeństwa i podkopując powagę władz skarbowych. Przyczyna nierównomiernego opodatkowania leży w niedostatecznem orjentowaniu się władz wymiarowych w stosunkach gospodarczych powierzonych im okręgów i bezkrytycznem poleganiu na informacjach udzielanych przez członków komisji i przez przygodnie nieraz powoływanych rzeczoznawców. Jako rezultat tego stanu rzeczy daje się zauważyć, że w niektórych okręgach wymiarowych ciężar opodatkowania przeniesiono na płatników ekonomicznie słabszych — nawet w stopniu zagrażającym nieraz ich egzystencji gospodarczej — przy równoczesnem nader ulgowem traktowaniu, oczywiście ze szkodą Skarbu, płatników ekonomicznie silniejszych. W wielu wypadkach organa wymiarowe, wbrew obowiązującym przepisom, przyjmują do wymiaru podatku podstawy odmienne od wykazanych w zeznaniach płatników, bez uprzedniego przedstawienia im wątpliwości. Znaczenie, jakie przywiązują przepisy podatkowe do zeznań płatników, nakłada na władze skarbowe obowiązek dołożenia wszelkich starań w kierunku przekonania społeczeństwa o konieczności składania zeznań, co może być osiągnięte jedynie za pomocą przepisanego ustawami traktowania ich zeznań i dawania wiary zeznaniom, które odpowiadają najzupełniej istotnemu stanowi rzeczy, z jednoczesnem stosowaniem odpowiednich przepisów karnych tych płatników, którzy uchylają się od składania zeznań. Z uwagi na powyższe Ministerstwo Skarbu przypomina, że według obowiązujących przepisów w zakresie podatku dochodowego i majątkowego, władza wymiarowa nie może określić odmiennie podstaw wymiarowych od podanych przez płatnika w zeznaniu, wniesionem w terminie, jeżeli uprzednio nie dała płatnikowi sposobności do udzielenia wyjaśnień, względnie poparcia zeznania dowodami z ksiąg lub też w inny sposób. Nadmienia się przytem, że ścisłe i nie budzące wątpliwości zeznania płatników, których moralność podatkowa jest powszechnie znana, winny być przyjmowane nietylko za podstawę wymiaru, lecz jednocześnie winny służyć za sprawdzian przy ocenie zeznań nierzetelnych. W zakresie podatku przemysłowego winien być jak najskrupulatniej przestrzegany przepis części trzeciej art. 76 ustawy z dnia 14 maja 1923 r. Treść niniejszych uwag Izby skarbowe zakomunikują podległym urzędom podatków i opłat (Inspektorom skarbowym) i rozciągną w tym kierunku specjalny nadzór nad działalnością władz wymiarowych.

**Terminy wpłacania podatku majątkowego.**

Biuro prasowe ministerstwa skrabu komunikuje, że pobór drugiej części drugiej raty podatku majątkowego bez kary odbywać się będzie od 10 listopada do 9 grudnia r. b.

**Komisja dla dokonywania szacunku przedmiotów majątkowych przy sporządzaniu bilansu otwarcia w złotych.** W myśl rozporządzenia Ministra Skarbu wydanego w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z dnia 21 września 1924 r. (Dz. U. R. P. nr. 92) utworzyła Izba przemysłowo - handlowa w Poznaniu na swój okręg Komisję dla przeprowadzenia szacunku przedmiotów majątkowych, znajdujących się na terenie działalności Izby.

Oszacowanie przez wymienioną Komisję przedmiotów majątkowych przy sporządzaniu bilansu otwarcia w złotych musi nastąpić w wypadkach następujących: 1) gdy przedsiębiorstwo przemysłowe i handlowe, których majątek był już poprzednio szacowany przez komisje wojewódzkie, działające z ramienia M-stwa Przemysłu i Handlu, zechcą szacunek ten zmienić i ustalić do bilansu szacunek inny; 2) gdy przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, mające ku temu słuszne podstawy, zechcą oszacować poszczególne przedmioty majątkowe w kwocie przekraczającej cenę nabycia; 3) w wypadkach, gdy na walnem zgromadzeniu zameldowano do protokółu przeciwko uchwale większości dotyczącej zmiany wysokości kapitału zakładowego (akcyjnego) spółki akcyjnej i komandytowo - akcyjnej — protest w imieniu akcjonarjuszów reprezentujących przynajmniej dziesiątą część kapitału zakładowego i protest ten poparto w ciągu miesiąca umotywowanem podaniem wniesionem do Ministerstwa Przemysłu i Handlu względnie do Ministerstwa Skarbu, — oraz w wypadku, gdy właściwe Ministerstwo założyło sprzeciw przeciwko uchwale walnego zgromadzenia, spółek akcyjnych i komandytowo - akcyjnych, zatwierdzającej bilans otwarcia i ustalającej wysokość kapitału zakładowego oraz wartość nominalną akcyj.

W powyższych więc wypadkach przeprowadzenie oszacowania przez Komisję jest konieczne, gdy zaś wypadki te nie zachodzą, powołanie Komisji zależy od woli strony.

Wnioski o przeszacowanie należy składać do Izby przemysłowo - handlowej w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 3. Do podania należy dołączyć spis inwentarza wraz z podaniem stanu przedmiotów, które mają być oszacowane, co się odnosi zarówno do maszyn, jak budynków, gruntów i wszelkich innych przedmiotów majątkowych. Za ścisłość odnośnych danych odpowiedzialny jest w zupełności zarząd przedsiębiorstwa.

**W sprawie komisyj szacunkowych przy bilansach otwarcia.** Z biura prasowego Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów otrzymujemy poniższą notatkę:

W Dzienniku Ustaw Nr. 92 poz. 863 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu z dn. 21 września b. r. o ustanawianiu Komisyj dla dokonywania szacunków przedmiotów majątkowych. Rozporządzenie to w par. 3 postanawia, iż przedsiębiorstwa, które w latach poprzednich dokonały przeszacowania swych majątków z rubli na marki lub wobec spadku wartości marki zmieniły szacunki markowe, która to czynność jedynie przy udziale specjalnych Komisyj z ramienia Ministerstwa Przemysłu i Handlu dokonana być mogła, o ile chcą dla celów otwarcia bilansu w złotych ustalić nowy szacunek majątku, winny to zrobić nie inaczej, jak za pośrednictwem nowej wojewódzkiej Komisji Szacunkowej. W ten sposób przedsiębiorstwa te w odróżnieniu od wszystkich innych, nie mają prawa dokonać oszacowania samodzielnie.

Takie postanowienie należy uznać za niesłuszne. Jest rzeczą powszechnie wiadomą, iż ówczesne Komisje były w swych czynnościach związane z normami szacunkowemi ustalonemi przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, to też szacunek majątku przedsiębiorstwa ustalony przez nie nie odpowiadał rzeczywistości. Przedsiębiorstwa, które kiedyś dokonały oszacowania swych majątków za pośrednictwem Komisyj ministerjalnych, znajdują się obecnie, w obliczu konieczności określenia wartości przedmiotów majątkowych dla celów otwarcia bilansu w złotych, w tem samem położeniu, jak każde inne przedsiębiorstwo. Z tego względu nałożenie na te przedsiębiorstwa specjalnego obowiązku dokonania szacunku za pośrednictwem Wojewódzkiej Komisji Szacunkowej nie znajduje uzasadnienia.

Centralny Związek Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów wystąpił do czynników kierowniczych z memorjałem, w którym wskazuje na konieczność zmiany omawianego przepisu rozporządzenia.

**Z monopolu spirytusowego.** W związku z wprowadzeniem Monopolu Spirytusowego istniejące w Państwie Polskiem gorzelnie otrzymają ściśle określone prawo odpędu spirytusu t. j. ustalona zostanie dla każdej gorzelni maksymalna ilość spirytusu, jaką gorzelnia będzie mogła wy-

produkować w danej kampanji. Jednocześnie ustalony zostanie przez Ministerstwo Skarbu kontyngent zakupu, t. j. ilość spirytusu, jaką Monopol Spirytusowy zobowiąże się zakupić, właściciel zaś gorzelni obowiązany będzie dostarczyć po z góry określonej cenie.

W roku bieżącym gorzelnie będą mogły wyprodukować 1,500,000 hektolitrów spirytusu 100°. Rozdział tej ilości dla poszczególnych województw uskuteczniony zostanie przez Ministerstwo Skarbu po wysłuchaniu opinji Państwowej Rady Spirytusowej. W ramach określonego dla każdego województwa odpędu Izby Skarbowe dokonują przydziału dla każdej gorzelni na podstawie produkcji za ostatnie 3 lata. W wypadkach, gdy dana gorzelnia w ciągu ostatnich trzech lat była czynna częściowo lub zupełnie była nieczynna, za podstawę służyć będzie jej produkcja przedwojenna, obszar ziemi ornej i inne czynniki, umożliwiające sprawiedliwy przydział prawa odpędu. Według wszelkiego prawdopodobieństwa — zdecydowane to zostanie ostatecznie w połowie b. m. po wysłuchaniu opinji Rady Spirytusowej. — Ogólny kontyngent dla całego Państwa na bieżącą kampanję wynosić będzie 750.000 hektolitrów spirytusu, że zaś produkcja zeszłoroczna w Państwie wynosiła 820.000 hektolitrów, na wywóz zagranicę pozostanie paręset tysięcy litrów ze względu na zwiększoną w r. b. produkcję. Również niezużyte zapasy z produkcji tegorocznej będą musiały być spieniężone zagranicą, bądź sprzedane do końca r. b. wewnątrz kraju dla natychmiastowego przerobu. Takie postawienie sprawy wpływa hamująco na spekulację spirytusem z zeszłej kampanji, pozwala na odpowiednie zaopatrzenie rozlewni i fabryk wódek w spirytus oraz umożliwia najbardziej potrzebującym producentom spirytusu zdobycie na nową kampanję potrzebnej gotowizny.

**Z gorzelnictwa.** Wielkopolska Izba Skarbowa komunikuje:

Według art. 34 i 49 ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. o monopolu spirytusowym (Dz. U. R. P. Nr. 78 poz. 756) żadnej gorzelni nie można puścić w ruch, która nie otrzymała przydziału prawa odpędu. Z drugiej strony żadna gorzelnia nie jest wyłączona od prawa odpędu.

O wymiarze prawa odpędu na trzechlecie ruchu t. j. 1924/1925, 1925/1926 i 1926/1927 mają być przedsiębiorcy gorzelni zawiadomieni najpóźniej do 31 grudnia 1924 r. Produkcję gorzelń, które obecnie wyjątkowo bez wymiaru prawa odpędu są już w ruchu, zaliczy się na wymiar prawa odpędu, który ma nastąpić. Celem przygotowania tego wymiaru wzywa się wszystkich właścicieli gorzelń, tak rolniczych jak i przemysłowych, do których obecnie należą także gorzelnie owocowe i koniakowe, tak gorzelni czynnych jak i nieczynnych, aby bezzwłocznie zgłosili swoje roszczenia do prawa odpędu w Urzędzie Akcyzowym, w którego okręgu znajduje się gorzelnia. Za gorzelnie czynne będą uważane te gorzelnie, które w jednej z ostatnich trzech kampanji były w ruchu.

Do zgłoszenia należy dołączyć celem stwierdzenia okoliczności wymienionych w art. 49 mających wpływ na wysokość wymiaru:

a) wyciąg z ksiąg gruntowych (wieczystych) a to celem udowodnienia własności gospodarstwa rolnego, b) w razie dzierżawy gospodarstwa rolnego i gorzelni wierzytelny odpis umowy dzierżawnej, c) dla gorzelni rolniczych wyciąg z matrykuły podatku gruntowego celem wykazania ilości roli ornej, łąk i pastwisk, d) właściciele gorzelń rolniczych mają nadto przedłożyć urzędowe potwierdzenie, że gorzelnia jest połączoną z gospodarstwem rolnem, dalej czy gleba nadaje się tylko do hodowli ziemniaków, czy także i buraków, czy jest możność racjonalnego przerabiania ziemniaków na inne cele przemysłowe, względnie możność pozbywania ziemniaków do aprowizacji miast i ośrodków przemysłowych. W ogłoszeniu należy podać ostatni wymiar odpędu, dokonany przez władze niemieckie ewent. produkcję ostatnich 3 kampanij.

**Reglamentacja celno - kolejowa w stos. handl z Czechosłowacją.**

Każda przesyła, importowana do Czechosłowacji, winna być zaopatrzona w pozwolenie wwozu, które przedłożyć należy urzędowi celnemu w chwili przejścia przesyłki przez granicę. Od obowiązku tego zwolnione są towary, co do których istnieją wyraźne przepisy, zwalniające od tych formalności. Pozwolenia wwozowe mogą być przedstawiane również na stacjach wewnątrz państwa Czechosłowackiego, ale tylko o tyle, o ile poddanie rewizji celnej na danej stacji ze względów technicznych jest możliwe i o ile jest normalnie dokonywane. W innych przypadkach należy pozwolenie przedstawiać na stacji granicznej. Co się tyczy przesyłek węgla, dokument wwozowy winien im towarzyszyć już przy wejściu na czeskosłowackie terytorjum celne.

Tranzyt towarów przez terytorjum Republiki Czeskosłowackiej jest wolny o tyle. o ile składanie pozwolenia nie jest potrzebne. Pozwolenie tranzytowe potrzebne jest dla przedmiotów monopolu państwowego (sól, tytoń, materjały wybuchowe, cukry sztuczne), dla broni palnej, amunicji, przedmiotów wyekwipowania wojskowego, ponadto, z przyczyn weterynaryjnych, dla przesyłek żywych zwierząt, przetworów zwierzęcych, przesyłek roślin, do których stosuje się Konwencja z 1881 r., tycząca się np. winnej łozy, dla różnych przedmiotów natury sanitarnej (np. trucizny), dla żywności, przedmiotów aprowizacji, wreszcie pozwolenie to potrzebne jest z przyczyn natury politycznej (druki itp.)

Pozwolenia wwozowe, pochodzące z państw europejskich są ważne najwyżej 6 miesięcy, z państw nieeuropejskich 9 miesięcy, począwszy od dnia wydania. Termin ten może być prawnie przedłużony ogółem do 12 miesięcy, odnośne przedłużenie winno być zaznaczone w pozwoleniu wwozowem.

Nie jest konieczne, aby towar wszedł na terytorjum celne państwa Czeskosłowackieog przed wygaśnięciem terminu ważności pozwolenia wwozowego. Powinien on być jednak przedstawiony do przewozu na jakiejkolwiek stacji Republiki Czeskosłowackiej za pomocą bezpośredniego międzynarodowego listu przewozowego, bezwarunkowo przed wygaśnięciem terminu prekluzyjnego i zadeklarowany w urzędach celnych najpóźniej w ciągu trzech tygodni po wygaśnięciu terminu ważności.

W myśl przepisów istniejących, jak również stosownie do czeskosłowackiej statystyki handlu z zagranicą, wskazane jest odnośnie do towarów importowanych, określać ich wartość w wykazach statystycznych. Nadawcy winni we własnym interesie wykazywać wartość towaru, czy to na podstawie faktury, czy to przez wniesienie jej do deklaracji celnej, pozwolenia wwozowego, lub do listu przewozowego. Powyższy sposób postępowania zaleca się we wszystkich wypadkach, gdy należycie sporządzony wykaz statystyczny nie jest dodany już przy zadeklarowaniu przesyłki. Cenę importowanego towaru, jeśli nabyto go na obszarze celnym zagranicznym, należy wykazać według faktury, powiększony o koszty opakowania, opłaty ubezpieczeniowe, jak również opłaty przewozowe do czeskosłowackiej granicy celnej. Powyższa ocena wartości nie obejmuje ciężarów celnych wwozowych i podatków wwozowych, pobieranych jednocześnie.

**Bilans Banku Polskiego.**

Zapas złota Banku Polskiego w ostatniej dekadzie października wzrósł o 350 000 zł.

Zapas walut brutto wzrósł o 4,3 miljony zł, natomiast wzrost zapasu netto walut obcych wynosi około 11 milj. zł. Widzimy, iż podaż walut obcych pod koniec miesiąca zawsze się zwiększa z powodu zapotrzebowania gotówki w złotych na pokrycie zobowiązań płatnych per ultimo.

Portfel wekslowy zwiększył się o 10,3 milj. złotych mimo restrykcyj kredytowych stosowanych przez Bank Polski. Jest to następstwem tego, że kredyty przyznane dawniej zostały w większej mierze wyzyskane.

Pożyczki na zastaw papierów procentowych wzrosły o 2,6 milj. zł.

Dług skarbu państwa zmniejszył się o 4,1 milj zł.

Obieg banknotów wzrósł jak zwykle w ostatniej dekadzie miesiąca bardzo znacznie: wzrost wynosi 65 milj. zł. Natomiast zobowiązania na rachunkach żyrowych oraz zobowiązania w walucie zagranicznej zmniejszyły się o 52 milj. zł.

Obieg bilonu i biletów zdawkowych wynosi obecnie 135 milj. zł.

Obieg biletów markowych wynosi jeszcze 5,7 milj. zł.

**Opłaty za paszporty zagraniczne.**

Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 27 października 1924 roku (Dz. U. R. Nr. 95 z 30. ub. m.), uchwalając rozporządzenie z dnia 1 sierpnia 1924 r., ustala za paszporty zagraniczne nowe następujące opłaty:

Za paszport zwykły 100 zł.

Za pozwolenie na ponowny wyjazd za tym samym paszportem 100 zł.

Za zewolenie na wielokrotne przekroczenie granicy za tym samym paszportem 250 zł.

Za paszport handlowy 25 zł.

Za zezwolenie na ponowny wyjazd za tym samym paszportem 25 zł.

Za paszport ulgowy, wydany osobom, udającym się zagranicę: 1. w celach naukowych, 2. w celu leczenia się o ile są niezamożne i kuracja zagranicą jest konieczna, 3. w celu uczestniczenia w zebraniach międzynarodowych, zjazdach naukowych, zawodach sportowych itp. i 4. w celach społecznych 20 zł. Za zezwolenie na ponowny wyjazd 20 zł. Robotnicy, osoby, udające się w celu pracy zarobkowej, oraz emigranci kontygentalni otrzymują paszporty bezpłatnie.

Paszporty handlowe będą wydawane jedynie osobom, które okażą zaświadczenie wojewódzkiego Wydziału Przemysłu i Handlu względnie inżyniera przemysłowego na m. st. Warszawę, stwierdzające, że udzielenie paszportu handlowego lub zezwolenia na ponowny wyjazd jest wskazane ze względów handlowych lub przemysłowych. Decyzja co do przyznania paszportów ulgowych lub zezwoleń ulgowych należy do urzędów administracyjnych bądź I-szej, II-giej instancji, zależnie od celu, w jakim osoby, którym przysługuje paszport ulgowy, zamierzają jechać zagranicę.

Niewykorzystamy w terminie ważności paszport może być przedłużony bez dodatkowej opłaty raz jeden, o ile za dany paszport pobrano opłatę normalną.

Rozporządzenie powyższe weszło w życie z dniem ogłoszenia, t. j. 30. ub. m.

**Monopol zapałczany.** Komitet ekonomiczny ministrów uchwalił opracować projekt ustawy o monopolu zapałczanym celem złożenia go ciałom ustawodawczym.

**Złoty zagranicą.** Dowodem wzrastającego wciąż zaufania zagranicy do waluty polskiej jest otrzymana w tych dniach dyspozycja holenderskiej firmy „Carl Bötiker et Comp." w Amsterdamie przez centralę na Polskę, iż weksle klijentów mogą być dyskontowane w Amsterdamie o ile będą wystawione nie — jak to się dotąd praktykowało — w angielskich funtach, lecz w walucie polskiej t. j. w złotych, których kurs nie ulega zmianom.

**Wycofanie znaków zdawkowych.** Bank Polski rozpoczął wycofywanie znaków zdawkowych wartości od 1 gr do 1 zł. Wymiana będzie odbywać się do 1 lutego.

**Zniżki kosztów przewozu.** Polityka taryfowa Min. Kolei dąży konsekwentnie do stałego przystosowywania taryf do zmiennych potrzeb życia gospodarczego. Nowe rozporządzenie Min. Kolei w sprawie zmiany i uzupełnień taryfy towarowej („Dz. Ust. R. P." Nr. 94, poz. 882) ma właśnie ten cel na względzie, przewidując obniżenie kosztów przewozu w szeregu wypadków. Rozporządzenie to, które wchodzi w życie z dn. 1 listopada r. b., ustala:

1) obniżenie najniższej dopuszczalnej wagi przesyłek pospiesznych z 30 do 20 kg, a zwyczajnych — z 50 do 30 kg; ułatwi to ściągnięcie na koleje przewozów, przesyłanych dziś pocztą lub końmi;

2) obniżenie dla miału węglowego i koksowego taryfy z kl. E do kl. F., a dla przesyłek węgla krakowskieg, oraz brunatnego z kl. D do kl. E, co w obu wypadkach daje zmniejszenie przewoźnego o 15 proc.; ułatwi to zbyt małowartościowych gatunków paliwa, zużywanych jednak w dużych ilościach w przemyśle ceramicznym, chemicznym, cukrowniczym i in.;

3) zatsosowanie zniżek od 10 do 15 proc. dla przesyłek węgla wszelkiego w wagonach krytych lub 30-tonowych otwartych (w obrębie wewn. i przy eksporcie); ma to na celu osiągnięcie dokładniejszego wyzyskania w tym powyższego rodzaju taboru, dzięki bowiem tym zniżkom kopalnie będą skłonne do odpowiedniego przystosowania swich urządzeń ładunkowych;

4) udzielenie takich samych zniżek od 10 do 15 proc. przesyłkom materjałów drzewnych w wagonach 30-tonowych (w obrocie wewn. i przy ekspodcie); ma to również na celu dokładniejsze wyzyskanie taboru i stwarza możność prawidłowego obrotu wagonów 30-tonowych, wobec ześrodkowania naszych złóż węglowych na południowym zachodzie Państwa, a lasów — na wschodzie;

5) wprowadzenie do taryf wyjątkowych przepisu, ustalającego, że opłaty do (względnie od) st. Gdynia i Gdynia — port oblicza się w wys. równej przewoźnemu od i do Gdańska — Neufahrwasser; ma to na celu zrównanie obu portów pod względem kosztów przewozu, mimo mniej korzystnego położenia geograficznego Gdyni;

6) wprwadzenie zniżonych taryf na przewóz wytłoków buraczanych, płyt chodnikowych, masy drzewnej (celulozy), karbidu, oraz wyrobów szklanych i ceramicznych.

**Rokowania handlowe polsko - niemieckie.**

Do Poznania przybył pełnomocnik rządu polskiego do rokowań o traktat handlowy z Niemcami p. Stanisław Karłowski w towarzystwie radcy departamentu handlowego ministerstwa przemysłu i handlu inżyniera Ringmanna. Z okazji tej odbyło się w Izbie Handlowej i Przemysłowej zebranie przedstawicieli przemysłu i handlu, którzy wyjaśniali stanowisko poznańskich sfer zainteresowanych wobec sprawy traktatu polsko - niemieckiego, przedstawiając postulaty i życzenia celem ich uwzględmienia przy rokowaniach o traktat. W toku żywej dyskusji uzgodniono w linjach zasadniczych stanowisko rządu w osobie delegatów polskich ze stanowiskiem sfer przemysłowych i handlowych dzielnicy wielkopolskiej. Po południu odbyło się zebranie prasowe, na którem prezes Karłowski inżynier Ringman informowali przedstawicieli prasy o przebiegu obrad w Izbie Przemysłowo - Handlowej, ponadto udzielili szeregu wyjaśnień o rozpoczynających się wkrótce rokowaniach i o pracach i studjach przygotowawczych, jakie dotąd w tym kierunku przeprowadzano ze strony rządu. Rokowania rozpocząć się mają w najbliższym czasie. Termin ich rozpoczęcia zależy przedewszystkiem od nominacji nowego pełnomocnika ze strony niemieckiej na miejsce chorego Stockhammerna. Rokowania wstępne odbędą się w Warszawie, poczem przeniesione być mają do Berlina. (A. W.)

**Andrzeja Nehringa** „Podręcznik przerobu owoców i warzyw" przy współudziale prof. W Iwanowskiego. Ze 121 rycinami w tekscie. Książka ta zawiera szczegółowe wiadomości o przetworach owocowych i warzywnych, o budowie i działaniu suszarń, o konserwowaniu, kiszeniu i marynowaniu, wreszcie o technice przerobu poszczególnych owoców i warzyw. Jest to pierwsza w tej dziedzinie książka polska, zawierająca jasne treściwe, ale dostateczne obszerne i systematyczne opracowanie przedmiotu.

**Edwarda Nehringa** „Technika owocarska i handel owocami". Z 38 rycinami. Praca ta poświęcona jest zagadnieniom umiejętnej produkcji owocarskiej, z szczególniejszem uwzględnieniem eksportu zagranicznego. W pierwszej części książki mieszczą się wiadomości i wskazówki, dotyczące zbioru owoców, przebierania ich, przygotowania do sprzedaży, pakowania, przewozu i przechowania. Cześć druga traktuje o pośrednictwie w handlu owocami, o dzierżawie sadów i stowarzyszeniach współdzielczych owocarskich. Książka p. Nehringa, napisana z wielkim znawstwem przedmiotu przysłuży się niezawodnie rozwojowi tak ważnej gałęzi gospodarstwa krajowego.

**Zmiana rozporządzenia o lichwie pieniężnej.**

Zgodnie z rozporządzeniem o lichwie pieniężnej z dn. 18 września r. b. banki mają prawo oprócz 2 proc. miesięcznie pobierać tytułem zwrotu własnych kosztów 12 proc. rocznie aż do odwołania.

Ponieważ okazało się, iż niektóre banki zbyt szeroko korzystają z tego przejściowego uprawnienia i popierają w ogromnej większości wypadków 3 proc. bez względu na własne rzeczywiste koszta, rząd ma zamiar zarządzenie swe co do 12 proc. rocznie tytułem zwrotu kosztów cofnąć, pozostawiając jedynie bankom możność zaliczania pewnych rzeczywistych kosztów jako to porto i stemple.

**Obniżenie podatku przemysłowego.**

Z uwagi na konieczność poczynienia ulg dla przemysłu w celu odbudowy jego zdolności eksportowych,

min. przemysłu i handlu wnosi na komitet ekonomiczny projekt rozporządzenia, zniżającego podatek przemysłowy (obrotowy) przy tranzakcjach eksportowych. Zniżka ta ma dotyczyć całego szeregu wyrobów, przy zachowaniu 1 proc. wysokości podatku. Wykaz obejmuje m. in.: słód, sól, makuchy, superfosfaty, nasiona buraków, zbóż, warzyw i traw, koks, wyroby chemiczne, wyroby z surówki, blachy żelaznej, drutu, maszyny i aparaty różne, wyroby sznurowe, z lnu, konopi, i juty, żarówki itd.

**Sprawy celne, oraz reglamentacja handlu zezwnętrznego w państwach zagranicznych.**

**Belgja.** — Oficjalny „Monitor" z 29. 10. ogłosił dekret, dotyczący pozwoleń na import paliwa mineralnego, który, na zasadzie ustawy z 31 grudnia 1921 (o przywozie, wywozie i tranzycie towarów i wartości) postanawia, że przywóz do Belgji paliwa mineralnego (węgla kamiennego, koksu, pochodnych węgla i brykietów lignitowych) pochodzenia niemieckiego lub holenderskiego uzależnia się od przedstawienia specjalnego pozwolenia. Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 30 października r. b.

**Węgry.** — Rozszerzenie listy towarów wolnych do przywozu oraz zmiany w taryfie celnej. — Na podstawie rozporządzenia ministerjalnego następujące ważniejsze artykuły zostały wprowadzone na listę towarów, wolnych do przywozu (bez starania się uprzedniego o uzyskanie specjalnego pozwolenia przywozowego), a mianowicie:

Kawa, herbata, pieprz (za wyjątkiem papryki), proso, wyka i łubin, ryż niełuszczon y i łuszczony, oraz łamany, orzechy, owoce, masło sztuczne i margaryna, oraz inne tłuszcze jadalne, inaczej niewymienione, koks gazowniczy, wapno palone, wata bawełniana, za wyjątkiem waty dla celów leczniczych, przędza bawełniana, artykuły dziane, bawełniane, przędza lniana, przędza konopna, przędza jutowa, dywany z konopi, lnu, juty, oraz z materjałów niewymienionych inaczej, też blichowanej, farbowanej, drukowanej, włos koński, nici z jedwabiu, sztucznego jedwabiu, artykuły dziane jedwabne, artykuły dziane półjedwabne, kołnierzyki, mankiety, siła drewniane, pneumatyki, brezenty, oraz analogiczne nakrycia z grubych materjałów powleczonych smołą, olejami etc., artykuły z cementu, gipsu, niewymienione inaczej w połączeniu z drugiem lub z częściami żelaznemi ewent. nieszlachetnemi metalami, beczki żelazne, igły i gwoździe, powozy, bryczki, automobile, zegarki i zegary, amoniak płynny, sól glauberska, soda krystaliczna.

Przy przywozie niżej wymienionych towarów zostały nałożone następujące opłaty celne:

| *Pozycja taryfy celnej* | *Nazwa towaru* | *wysokość stawki celnej w koronach zł* |
|---|---|---|
| z 181 | Wata bawełniana, za wyjątkiem waty dla celów leczniczych: | |
| | a) wata do kołder i t. p. | 36,— |
| | b) wata chemiczna oczyszczona | 100,— |
| 188 | Przędza bawełniana (do sprzedaży detalicznej): | |
| | a) w sztukach o wadze powyżej 5 kg. | od 240 do 400 |
| | b) „ do 5 kg. włącznie wagi | 600,— |
| 200 | Wyroby dziane z bawełny: | |
| | a) w całych sztukach | |
| | 1) surowe | 250,— |
| | 2) blichowane, farbowane, drukow. | 300,— |
| | b) niewymienione inaczej | 300,— |
| 204 d | Przędza lniana (przeznaczona do sprzedaży detalicznej): | |
| | a) surowa: | |
| | 1) po edyńcza | 60.— |
| | 2) podwó na lub nitkowana więcej jak z dwuch nici | 120.— |
| | b) bielona i farbowana: | |
| | 1 w sztukach o wadze powyżej 5 kg. | 240.— |
| | 2) „ „ do 5 kg. | 60 .— |
| 277 | Siła z drzewa | 130.— |
| 320 e | Pneumatyki | 360.— |
| 336 | Szyny bez względu na profil o wadze: | |
| | a) 15 kg i powyżej | 7,— |
| | b) do 15 kg. | 8.— |
| z 599 | Soda krystyliczna | 2,50 |

(„Przemysł i Handel")

Redaktor odpow.: Roman Urban. — Czcionkami Drukarni Polskiej T. A. Poznań. Wydawca: Związek Fabrykantów T. Z. Poznań